

Радомир Путниковић
Жив-Жив-Жив!... Цив-цив-цив-цив!
ВРАБАЦ И МАЧАК
❧ Басне ❧

Уредник
Зоран Колунџија

Илустрација на корици
Предраг Бајо Луковић

Књигу
„Жив-Жив-Жив!... Цив-цив-цив-цив!
ВРАБАЦ И МАЧАК”
аутор намењује
Леталицу Радомира Пушњиковића
у Вуковој задужбини

Радомир Путниковић

Жив-Жив-Жив!... Цив-цив-цив-цив!

ВРАБАЦ И МАЧАК

Б А С Н Е

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Садржај

Жив-Жив-Жив!... Цив-цив-цив-цив!	
Врабац и мачак	7
Месарница	9
Медвед и кртица.....	12
Обдукција	15
Брњица	19
Аве, директоре	21
Зец и вук.....	23
Три лептира.....	24
Филмски глумец.....	26
Мрав и мува	28
Порука.....	30
Џукела	31
Мољац и мува	32
Лисица и рода	34
Пчела и комарац	36
Лав и гуштер	37
Маца и њен мацан.....	40
Магарац и комарац.....	42
Папагај који се плашио мрака.....	44
Пачија школа.....	47
Пророчанство	49
Јазавац и медвед	51

Посланик	54
Вучјак.....	56
Протест	59
Видра и твор.....	62
Гуска и лабуд.....	64
Рак и пуж	66
Пас и ајкула	68
Цврчак и мрави	70
Гушчија паштета.....	72
Суд правде.....	74
Шева и јастреб	77
Библија и Капитал.....	79
Стварање света.....	81
О књижевном раду Радомира Путниковића.....	83
Белешка о аутору.....	89

Жив-Жив-Жив!...
Цив-цив-цив-цив!
Врабац и мачак

Врабац, један цивџан, грешком улете кроз отворен прозор у собу политичара, једног мачка. Овај је својевремено био веома успешан бизнисмен, трговао оружјем са свима и сваким, обогатио се, па су га на последњим изборима изабрали за посланика у парламенту. Био је као сви мачори који, где год их бациш дочекају се на ноге, ушао у владу и убрзо добио портфолио министра финансија. Они који су га добро познавали назвали су га Тигар, Тајга из милоште.

Врабац се овде размахну крилима као да је цела кућа његова. Тајга је у суседној соби на телефону прибављао последње информације о економској ситуацију у земљи и свету. Управо је завршавао државни полугодишњи буџет. Кад се вратио у собу и видео шта је нежељени гост починио за време колико је био одсутан, узнемирен, љути се, маше главом и репом, тера врабца напоље из собе. Врабац напослетку слете на сто на којем су стајали службени папири, а одавде на ивицу шоље с кафом коју је политичар пио. У овоме преврну шољу, просу кафу на папире на столу.

Мачак се разбесни. Узе да фркће и разбацује фасцикле, тера са стола врабца који је дрско скакутао с једног државног папира на други, разливајући ножицама кафу по њима.

„Види шта си урадио?! Хулигану! Која те је мајка родила!” сиктао је политичар а при томе му језик испаде из уста. „Дали си свестан какву си штету направио овој држави?!”

Врабац слете на наслон столице на којој је седео политичар. Узе весело да брбља на свом језику – цив-див-див! – као да је све што се догодило једна весела игра. Ово још више раздражи Тигра који је научио, на положају који је заузимао, да њега други слушају. Узе фасциклу с актима, баца је на врабца. Посебно га је нервирало што није ништа разумео од оног шта му овај говори.

„За тебе је ово игра, је ли?! Животињо! Лепо си научио да говориш! Надам се да ће једног дана успети да дешифрирују твој простачки говор!... Како видим научио си у животу пуно али не и како да се понашаш и да се извиниш...”

Врабац напослетку полете према прозору. Пре него што ће излетети из собе, стаде на рам прозора и одговори својим језиком који је био неразумљив глобалистичким мешетарима и корумпираним политичарима, а коју су други, здушну, искрену песму једног врабца, носили у срцу.

„Див-див-див!... А кад и коме си се ти извинио због трговине оружјем са земљама које се налазе у рату, због чега су стотине хиљада невиног народа изгнуло?!... Див-див-див!... Див-див-див-див!” , рече врабац и излете из собе.

Месарница

Неки коњ, који је својим муштеријама сваког јутра разносио колима млеко, застаде пред касапницом да види да ли се негде излаже и продаје коњско месо, и по којој цени. Ни у једном излогу, ни супермаркету у граду није се могло наћи коњско месо, мада је свима било познато да се ово продаје и троши помешано с другим месом. Кад виде да у излогу поред говеђег, свињског, телеђег и пилеђег нема коњског, затреса гривом од незадовољства. А ту, у истом излогу, била је истакнута цена живе мере људског меса!

Одмах пред излогом, придружи му се један теријер који је у себи имао шкотске крви и због тога веровао да треба да има мишљење о свему што се догађа у свету. За овим пристиже мачак, у сјајно изгланцаној бунди, који је обилазио касапнице у граду и по мирису који је долазио из њих давао оцену да ли је месо које се продаје свеже или не. Извештаје о овоме подносио је невладиној организацији финансираној из иностранства, која је била задужена да прати шта се догађа у земљи, да ли у њој нешто смрди или не, а онда рефереше даље.

„Да ли ме очи варају или сањам?“, зарза коњ да га сви чују. „Цена људског меса поред свињског, говеђег и овчјег!“

„А зашто би то, господине мој, требало некеме да буде изненађење?“, лану онај шкотски теријер. „Људи се хране

свим врстама меса – месо мојих рођака радо је виђено на столу у Кини. Кад се зна цена свих осталих меса, зашто не бисмо знали цену људског које сва ова меса конзумирају! Протеини који људи убацају у себе, исти су они којих има у свињском месу и жабљим батацима.”

„Ма то је само шала, рекламна цака да се привуче пажња купцима, да се месо брже продаје!”, примети мачак.

Расправи пред излогом месарнице придружи се једна сврака, која је до тада претурала по корпама за отпатке на главној улици, тражила остатке бифбургера и сендвича које су сити пролазници остављали иза себе. Ова слете на таблу фирме изнад врата месарнице.

„Да ли ја то добро видим или ме очи varaју? Још једна неслана шала тамо оних двоножних паметњаковића? Дванаест хиљада долара килограм!”, гракну отегнуто, глас јој полете низ улицу. „Као и обично, људи преувеличавају своја достигнућа и своје вредности. Скромност им није јача страна! Оно што пронађем од хране, а што они једу, углавном је неукусно и блутаво.”

„Стави наочари! Ниси добро прочитала цену! Дванаест хиљада за сто грама”, исправи је коњ. „Чије је то месо! Како су дошли до ове цене?”

„О овоме је само спекулативно могуће говорити!... Како поредити људско с другим месом, како му одредити цену?”, рече мачак коме је разговор постао непријатан.

Овај никако није могао да замисли да се месо директора невладине организације, за коју он ради, или неке партијске главешине, који се нашао на челу државе четири године па сад ведри и облачи, пореди с овчијим, а његова цена излаже у излогу једне касапнице у граду.

Као да је пречуо коментар мачка, теријер седе поред врата касапнице, извади калкулатор и узме да рачуна. Кад је свима стрпљење било при крају, диже се са свог места и објави цену.

„По мојој рачуници, килограм људског меса кошта 121.359 долара и шеснаест центи!”

„Како си дошао до тако безумне суме?”, зачуди се сврака.

„Једноставно, сабрао сам цене свих врста меса, поделио с бројем животиња чије месо људи конзумирају, и добио цену која стоји у излогу!”

Коњ љутито затреса гривом зато што се у граду свачије месо помиње осим његовог. Ово привуче још неколико беспослених пролазника.

„А цена твог”, обрати се теријер коњу, „зависи ко си и одакле си, да ли једеш сено и зоб или само пасеш траву.”

„Што је уосталом случај са свима нама”, примети сврака. „Не треба да се много узнемираваш због тога! Цена меса у излогу вероватно се односи на неку певачицу која је понешто одглумила у Холивуду или на неког генерала који је ратовао у Ираку, Авганистану и Југославији...”

„Мислиш на оног који је бомбардовао у Југославији старачки дом...?”

„На њега! И оног који је да вест не оде у светску јавност бомбардовао радио станицу, и у томе убио шеснаест новинара који су се нашли на дужности...”, нестрпљиво гракну сврака неколико пута.

„Дакле, месо генерала који је у акцији *Милосрдни анђео* бомбардовао жене, децу и старце више вреди од мог и мојих предака који смо вековима радили и диринчили за напредак цивилизације, а често и живели само да овима правимо задовољство?!”, зањишта коњ.

Онда бесно загреба копитама тротоар пред касапницом па настави својим путем да разноси млеко. Сврака журно одлете да се придружи свом друштву, а мачак одшуња да реферише својим налогодавцима шта је видео и чуо, да у граду има оних који имају храброст и дрскост да вредност меса генерала пореде са свињским.

Кад су се сви разишли, шкотски теријер заврте репом и кратко закевта неколико пута:

„Не видим да ће касапи направити посао ако у излогу не објаве чије месо стварно продају. Биће вест дана да се људско месо продаје у касапници у граду, а онда ће све бити заборављено, као у случају коњског меса. Данас се сви на све брзо навикну.”

Медвед и кршница

Поставе медведа за председника Фонда за изградњу и поправку путева. До тада је у истом био само спољни сарадник. Није знао како му се ово догодило, ко га је предложио за положај а ко изабрао. Одлазећи председник био му је школски друг, добро је познавао Мику и Тику, првог као државног секретара у Министарству саобраћаја а другог као заменика секретара у Министарству финансија. Код посланика Марка, Дарка и Славка одлазио је на славу, а био им је и кум, свима за Божић слао суве шљиве, мед и орахе, али ко га је угурао на овај положај, није имао појма.

„Уосталом, баш ме брига чијом сам заслугом добио ово место”, говорио је у себи кад је вест дошла до њега. „Имам мандат од четири године!”

Кад је сабрао мисли, извали се под крушку, његово омиљено дрво, стави руке под главу, и загледа у небески покривач под којим су се јуриле ласте.

„Живот је пун лепих изненађења, берићетан ако си стрпљив да сачекаш своју шансу у животу”, поче да пребира мисли. „Шта се све може одвезати и завезати, откопчати и закопчати, одломити и удробити за четири године! А после четири године, ако и не будем поново изабран, имаћу довољно и за пензију.”

У слатком сањарењу прекида га танак глас, ту, одмах по крај њега. Осврну се да види ко му говори. Била је то кртица коју нико није видео али су сви знали да је ту негде, да постоји, да се у подземљу, испод површине, креће тајним ходницима, да све чује и све зна. Нико, међутим, није знао за кога ради.

„Ја сам израдила да будеш председник Државног фонда за изградњу и поправку путева. Фонд је, како је познато, дебео као пекарске наћве”, рече кртица. „Мислила сам да си ти најпогоднија личност за овај положај. Јешан си и пишан, изгледаш импресивно кад ти је бунда почешљана. А што је најважније, имаш путера на глави.”

„Шта хоћеш тиме да кажеш?!” дрзну се медвед. „Ја сам поштени грађанин ове земље. Уредно плаћам порез.”

„Немој мене да фолираш, буразеру! Путер ти се топи на глави”, муну кртица главом медведа у слабине. „Плаћаш порез само на 20% од оног што зарадиш, а крадеш где год и кад год ти се пружи прилика. Шта да кажемо за кошницу коју си испразнио пре два дана?”

„Није била велика! А како ти знаш за то?”, зачуди се медвед.

„А да је само једна кошница. Крадеш грађу за прављење моста. Наруџбине за набавку алата, машина и материјала дајеш пријатељима да испоруче робу, који после деле зараду с тобом. А да не говорим о пршuti и сланини из пушнице, шљивама из туђих сушара које таманиш кад одеш тамо да их обиђеш – све знамо! Бићеш ти одличан председник Фонда за расподелу средстава за градњу путева, радићеш све што ти се каже. У противном ће у медијима да пукне брука о твојој прошлости. А знаш шта се догађа кад о теби почне да се пише у штампи и на тебе падне сумња да крадеш државну имовину, чак ако после то и не може да се докаже на суду!”

Медведу срце сиђе у пете. Помисли, шта све још ова зна о његовој прошлости. Можда је агент обавештајне службе, јер све време ради испод површине, инкогнито. А шта ако

ради за комисију за борбу против привредног криминала и корупције?

„Шта хоћеш да урадим? Које услуге желиш да ти учиним кад дођем на положај директора Фонда за изградњу путева?“, упита медвед кад се подигао на ноге.

„Знала сам да ћемо ти и ја лепо сарађивати. За сад ништа не треба да урадиш. Јавићу ти се кад буде било потребно!”

И пре него што ће се изгубити у подземљу, добаци медведу:

„Пао, буразеру! Видећемо се ускоро!... Да знаш, импресивније изгледаш кад мало почешљаш бунду!...”

Обдукција

*У сјомен Бранку Ћојићу,
великом српском књижевнику и хуманисти*

На крају градског парка који је гледао на реку, на чијем су се дрвећу окупљале птице са свих страна, сва усплахирана стиже чавка. Овде долете с брда изнад града, паде на грану кестена. Над градом су у прошлости летели многи зли духови и вештице, а сад је био споменик небројаних историјских догађаја.

„Ископали су га из зазиданог гроба! Извадили ковчег! Кажу, јутрос рано, у пет часова, да нико не види!”, крштала је чавка као да је даве.

„Шта говориш, који гроб су отворили? Чији ковчег однели? Како? Где су га однели?”, упита друга а за њом остале чавке, врानе и врапци. Врапци се убрзо разбежаше уплашени од силне граје и галаме на дрвету, осим једног. Остали одлетеше на суседну камену ограду.

„Однели су ковчег у болницу, на пушкет одакле су га извадили из гроба”, настави прва сломљеним гласом.

„Шта ће с њим да раде?”, упита друга. „Хоћемо да знамо шта се с њим догођа!”

„Ама, шта су нашли у ковчегу? Да ли је он заиста тамо?”, надвикивале су се врानе с чавкама.

„Тамо на брду врапци причају да је гроб празан!”, додаде стари врабац заостао за својим јатом.

„Кад ће да раде обдукцију? Одмах, данас?!”, покуша да све надвикне једна матора врана којој је у репу остало само три пера.

„Одакле ће да почну? Шта ће да пронађу кад га отворе?! Одакле је?! Ко је?!”

„Па, почеће од срца! Да виде како је умро, од чега...”

„Можда су га отровали?!”

„Народ прича да он нема срца! Поббио је толики број људи.”

„После рата, оне који су случајно носили браду, ставили би уза зид, и упуцали!”

„А колики је број поббио на оном острву у мору?!”, махала је крилима она која је донела вест у парк.

„Неки кажу да он то није знао!”

„Ма немој да се зезаш!”

„Хоћеш да кажеш да није знао ни шта је почињено тамо где је он рођен пре него што је дошао на власт?... Кад си се ти родила?!”

„Немојте о томе да ми говорите! Ако је истина пола од оног што кажу да се догодило, почињени су страшни злочини...”

„Тада нико није смео да говори о ономе што се догађа. Брзо би га ућуткали.”

„Заједно с неколико партијских пајташа, с којима је започео своју револуцију, држао је све под контролом. С оних који су носили кожне капуте!”

„Откуд толико кожних капута после рата?”

„Знао је он све шта се догађа у држави!”

„Држао је све под контролом!”

„Моју породицу су поббили кад су Американци и Енглези бомбардовали мој родни град, доле низ реку. По његовој наредби и декрету...”

У расправу се умеша један гавран, који је седао на грани суседног дрвета и све слушао. Овога је, с обзиром на славне претке које је имао, друштво врана, чавки, врабаца и остале ситне фауне иритирало. Много су брбљали и причали

а мало казивали. Подсећали су га на политичаре у јавним расправама којима је било свеједно да ли их неко слуша. Ово о бомбардовању га је заинтересовало јер су током њега многи његови рођаци настрадали.

„Нису само један град бомбардовали по његовој директиви. И друге су бомбардовали, многе по неколико пута!... Не знате све! У истој директиви да се бомбардују градови, наредио је да се индустријска постројења и фабрике узму и однесу у суседне земље...”

„У суседну где је, кажу, рођен!”, додаде једна сврака.

„Због тога су ваљда узели да отворе његов ковчег! Да направе обдукцију, испитају ДНК-а, сазнају ко је он. Од каквог је теста замешан, због чега је заташкавао толике злочине...”

„Најгоре у историји!... Кажу да су тада очи вадили...”

После овога, птице једна по једна стадоше да се разилазе, једне зато што им је било досадно да даље слушају брбљање, а друге зато што су биле поражене оним шта су чуле, какве су злочине и криминал људи способни једни другима да почине. На дрвету, на крају главног градског парка, остало је само неколико птица.

Тада из оближњег жбуна у парку искочи црвендаћ. Овај није стремио високим гранама па зацвркута с гранчице жбуна где је обитавао, танане и нежне као што је и сам био.

„И ви не знате шта се догодило једној благородној души, једном великом списатељу, који је и о мени писао у својим песмама и причама. Као млад, носио је пушку и борио се против окупатора, оних који су чинили злочине у његовој земљи. Придружио се оном чији су ковчег јутрос изнели из гроба...”

„Има ли још нешто да се о њему каже?”, примети стари врабац. „Починио је довољно зла за један живот!”

„Починио је злочине за неколико живота!”, бесно зале-прша крилима она врана с три пера у репу пре него што је одлетела на други крај парка.

„Овај омиљени писац, коме су указивали пажњу и поштовање, ког су сви волели, који је објавио незаборавне

књиге о жртвама, храбрости и другарству у ратним данима, а после написао *јеретичку причу*. Ова се није допала онима који су владали. Одједном је, онај ког су сви славили као великог писца, пао у немилост. Престали су да о њему говоре, а многи да га и избегавају. Тако, некако у исто време, један од његових пајташа, позвао је писца на разговор. Товарили су му да је скренуо с партијске линије, да је изневерио револуцију, и друге ствари. На крају разговора упитао га је, шта ради са својим хонорарима добијеним од ауторских права за своје књиге, да ли има новца, и где га чува. Кад је књижевник одговорио да има штедну књижицу, партијски главешина му је рекао да ову донесе и покаже. Он је сутра то урадио, буцовану донео књижицу у канцеларију. Штедна књижица му није била враћена, никад је више није видео...”, зацвркута тужно црвендаћ.

„Можете да замислите како се осећао!”, узврати врабац.

„Овај красан чова, увек пун живота и радости, никад се од овога није опоравио”, настави црвендаћ а груди му вриснуше црвеном бојом коју је носио на грудима. „Хајка није престајала, насилничко понашање се наставило... Једног дана, депримиран, увређен неправдом, опхрван тугом, отишао је на мост у центру града и са овог скочио у смрт...”, црвендаћ заврши сломљеним гласом. Онда прхну, сакри се на дну жбуна што је брже могао.

Последње птице побегоше с дрвета. Настаде мук. Онај гавран пре него што је са суседног дрвета одлетео преко реке, крикну болно једанпут, па још једном...

Брњица

Један крмак, нека свиња пореклом из Јокшира, пошто је преорала свој обор неколико пута, изађе из њега и стаде да рије, преврће земљу околу да пронађе још нешто за јело. Била је од оне сорте која је увек гладна. Кад у једном крају дворишта не би ништа пронашла за јело, отишла би у други.

Тако напослетку стиже до штале где је обитавао један расни пастув. Овај се припремао за дуго најављену коњску трку која је требало да се одржи за два дана. Сваког дана су га тимарили и изводили у шетњу, каткад за кратак кас на посебно припремљеној стази. Хранили су га најбољом храном, сеном и зобом, каткад коцком шећера.

Кад коњ виде да је крмак стигао готово до његове штале, да преврће земљу на његовом прагу, незадовољан и љут, зањишта.

„Каљаш својом прљавом њушком мој праг!”, тресао је гривом. „Кад изађем напоље треба да загазим у блато! Својим прљавим радњама и понашањем обезвређујеш мој глас чувеног тркачког коња, бацаш ме на дно листе фаворита на предстојећој трци. Трку за награду *Сребрна пошковница* најавили су светски медији. Преносиће је телевизија, гледаће је милиони у другим замљама широм планете. Мени лакирају копита пред трку а сад треба да изађем у блато које си направио изоравши земљу око моје коњушнице”,

при томе се ритну, баца копита иза себе у намери да отера крмка што даље.

А онда, пошто је бес потпуно овладао њиме, узе да се ћифта и њишти те поплаши дивље голубове испод стреје на суседној штали.

„Брњицу! Брњицу треба теби ставити на њушку! Одмах, без одлагања, што пре! Да не ореш и преврћеш туђу земљу! Свињо једна! Брњицу!”

„Полако, Ђоле!”, грокну крмак помирљиво. „Упитај оне који те тимаре и јашу из задовољства – колико су земаља својим бомбама преорали. Колико су земље преврнули на Балкану, у Ираку и Либији. При томе, колико су невиног народа побили, жена и деце. Зашто мене првог прозиваш?! Било би право да брњицу прво ставе онима који те јашу, за које су међународно право и закони вредни колико папир који употребљавају у тоалету. А не мени, једној бедној, прљавој свињи, која ће за неколико месеци завршити у кобасицама!”

Јокшир грокну неколико пута па се врати свом обору, где га је чекало шест љупких прасића као од шерберта изливених.